

U s n e s e n í

Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Chmelíka, Ph.D., a soudců JUDr. Martiny Vršanské a Mgr. Pavla Hradeckého ve věci nezl. označované jako ██████████ ██████████, nar. ██████████, bytem ██████████ ██████████, ██████████, ██████████, ██████████, zastoupené JUDr. Františkem Derikem, advokátem se sídlem Jana Palacha 1552, Pardubice, jako opatrovníkem, za účasti domnělé ██████████ ██████████ ██████████, nar. ██████████, bytem jako nezletilá, a domnělého ██████████ ██████████, nar. ██████████, bytem ██████████ ██████████, ██████████ oba zastoupení Zuzanou Candigliota, advokátkou se sídlem Burešova 6, Brno, o **určení mateřství**, k odvolání domnělých rodičů proti rozsudku Okresního soudu v Pardubicích ze dne 28.5.2015, č.j. 24Nc 1064/2014-248 a 24 P a Nc 346/2014, **t a k t o :**

- I. Rozsudek okresního soudu se ve výroku II **p o t v r z u j e .**

- II. Ve výroku III se rozsudek okresního soudu **m ě n í** tak, že České republice se právo na náhradu nákladů řízení nepřiznává a ██████████ ██████████ a ██████████ ██████████ se neukládá povinnost zaplatit soudní poplatek ve výši 2.000,- Kč.

- III. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Okresní soud shora označeným rozsudkem určil, že ██████████ ██████████, nar. ██████████, je ██████████ nezletilé označované jako ██████████ ██████████, nar. ██████████ ve ██████████ (výrok I). Žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení (výrok II) a ██████████ ██████████ a ██████████ ██████████ uložil povinnost nahradit společně a nerozdílně státu – České republice náklady řízení ve výši 4.235,- Kč a soudní poplatek ve výši 2.000,- Kč, vše na účet Okresního soudu v Pardubicích do 3 dnů od právní moci výroku rozsudku (výrok III).

V odůvodnění rozsudku okresní soud uvedl, že soudem jmenovaný opatrovník nezletilé se domáhal určení, že ██████████ ██████████ je ██████████ nezletilé, nar. ██████████. K narození nezletilé ██████████ došlo mimo zdravotnické zařízení, po jejím narození byl sepsán protokol o narození dítěte a s ohledem na porod mimo zdravotnické zařízení bylo nutné osvědčit právní stav ve smyslu ust. § 775 občanského zákoníku. Matriční ústav městyse

ovšem nedospěl k jednoznačnému závěru o mateřství paní [REDAKCE] [REDAKCE], dítě tak nebylo do knihy narození zapsáno a opatrovník je proto přesvědčen, že skutečnost, že nezletilá je od narození prakticky bez identity, je v rozporu s občanskoprávními vztahy. Domnělá [REDAKCE] i domnělý [REDAKCE] od počátku řízení navrhovali, aby soud určil, že [REDAKCE] nezletilá je právě [REDAKCE] [REDAKCE], uvedli, že veškeré podklady pro závěr o mateřství paní [REDAKCE] měl k dispozici již správní úřad, který z nich ovšem nevyvodil odpovídající závěr. V postupu správního úřadu spatřovali šikanu, která vyústila právě v soudní řízení. Okresní soud po provedeném dokazování dospěl k závěru, že je namístě návrhu vyhovět, když jako přímý důkaz k prokázání skutečnosti, že právě [REDAKCE] [REDAKCE] je [REDAKCE] nezletilá [REDAKCE] [REDAKCE], sloužily výpovědi samotných domnělých [REDAKCE], které jsou zcela v souladu s nepřímými důkazy, které okresní soud ve věci provedl a všechny tyto důkazy tedy tvoří ucelený řetězec vedoucí k jednoznačnému závěru o mateřství [REDAKCE] [REDAKCE] k nezletilému dítěti. Proto okresní soud žalobě vyhověl.

O nákladech řízení okresní soud rozhodl podle ust. § 142 o.s.ř. a žádnému z účastníků nepřiznal právo na jejich náhradu, neboť nebylo zjištěno, že by nezletilá, která byla v řízení úspěšná, nějaké náklady vznikly. Podle okresního soudu nejsou naplněny ani podmínky pro aplikaci ust. § 143 o.s.ř., neboť nelze dospět k závěru, že by domnělí rodiče nezavdali příčinu k podání návrhu, když ani nezletilému dítěti nelze přičítat zavinění na zahájení řízení. Protože státu v řízení vznikly náklady v podobě odměny soudem jmenovaného opatrovníka, rozhodl soud v souladu s ust. § 148 odst. 1 o.s.ř. tak, že [REDAKCE] [REDAKCE] a [REDAKCE] [REDAKCE] jsou povinni společně a nerozdílně nahradit státu uvedené náklady řízení a ve smyslu ust. § 2 odst. 3 zákona č. 549/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů i soudní poplatek ve výši 2.000,- Kč.

Proti rozsudku, a to pouze do výroku II a III o nákladech řízení, podali včas odvolání rodiče nezletilé. Ve svém vyčerpávajícím způsobem odůvodněném odvolání poukázali předně na skutečnost, že řízení o určení mateřství probíhalo podle zákona o zvláštních řízeních soudních a nebylo tak namístě aplikovat příslušná ustanovení občanského soudního řádu, jak učinil okresní soud. Ustanovení § 23 zákona o zvláštních řízeních soudních ve své větě druhé podle odvolatelů umožňuje přiznat náhradu nákladů řízení, odůvodňují-li to okolnosti případu. V dané věci to byli právě odvolatelé, kteří se nejen v řízení před soudem, ale i v řízení před správními orgány domáhali určení, že paní [REDAKCE] [REDAKCE] je [REDAKCE] nezletilá [REDAKCE] a zápisu této skutečnosti do knihy narození, k čemuž nedošlo pouze z důvodu obstrukčního jednání správních úřadů, zejména tedy matřiky. Navíc okresní soud reagoval na podnět matřiky nesprávně, protože bylo namístě buď se tímto podnětem vůbec nezabývat, neboť posouzení mateřství [REDAKCE] [REDAKCE] spadalo do kompetence matřiky a správního řízení anebo měl být podnět posouzen jako návrh, případně měla být matřika vyzvána k podání návrhu a soud v souladu se skutečným stavem měl brát odvolatele spolu s jejich nezletilou [REDAKCE] jako účastníky řízení, kteří navrhují, aby [REDAKCE] [REDAKCE] byla určena [REDAKCE] nezletilé a navrhovatele – matřiku brát jako odpůrce, který mateřství zpochybňuje. Takto ovšem soud nepostupoval a vyvolal skutečné řízení tím, že ustanovil nezletilé opatrovníka, který na pokyn soudu podal návrh na zahájení řízení. Ve skutečnosti je tedy navrhovatelem buď matřika, nebo soud, který dal pokyn k podání návrhu, a tyto instituce by měly hradit náklady řízení odvolatelům, neboť odvolatelé svým chováním nezavdali sebemenší příčinu k zahájení řízení a tyto státní orgány jim způsobily náklady na právní zastoupení. Odvolatelé současně zdůraznili, že se stali obětí svévole a šikany matřičního

úřadu z důvodu volby porodu v domácím prostředí a v této šikaně pokračoval i soud I. stupně. Ten totiž zahájením řízení jen legitimizoval svévoli ze strany správního orgánu a jeho nečinnost a svévolné přerušení řízení a otevřel cestu k tomu, aby takto správní orgán šikanoval nevydáním rodného listu dítěti i jeho rodiče, kteří si zvolí porod v domácím prostředí. Odvolatelé navíc byli v řízení zcela úspěšní, neboť bylo dosaženo výroku o mateřství ■■■■■ ■■■■■, kterého se odvolatelé snažili všemi prostředky dosáhnout. K nákladům ustanoveného opatrovníka, potažmo soudu pak odvolatelé uvedli, že ani toto rozhodnutí okresního soudu nelze považovat za správné. Poukázali na ust. § 142 odst. 2 o.s.ř., z něhož plyne, že byl-li ustanoven účastníku zástupcem nebo opatrovníkem advokát, platí jeho hotové výdaje a odměnu za zastupování, popřípadě též náhradu za daň z přidané hodnoty, stát. Je zřejmé, že je to tedy stát, kdo by měl platit náklady na ustanoveného opatrovníka. Tyto náklady pak ve smyslu ust. § 148 o.s.ř. nelze uplatňovat vůči odvolatelům, neboť tam, kde je speciálně upraveno, že náklady řízení platí stát, nelze požadovat po účastnících náhradu nákladů podle § 148 o.s.ř. Navíc předpokladem práva státu na náhradu nákladů řízení je to, aby se jednalo o účelně vynaložené náklady a pakliže stát vynaloží náklady zbytečně a bez návrhu stran, nelze je uložit účastníkům k náhradě. Odvolatelé proto navrhli, aby odvolací soud napadené výroky rozsudku zrušil a rozhodl o tom, že odvolatelé mají právo na náhradu nákladů řízení za oba stupně soudního řízení z rozpočtu soudu.

Odvolací soud přezkoumal napadený rozsudek i řízení, které jeho vydání předcházelo, a to v mezích podaného odvolání (§ 212, § 212a o.s.ř.), a bez nařízení jednání (§ 214 odst. 2 písm. e/ o.s.ř.) dospěl k závěru, že odvolání lze považovat toliko za částečně důvodné.

Odvolací soud především považuje za věcně správné rozhodnutí okresního soudu o tom, že žádnému z účastníků řízení nebylo přiznáno právo na náhradu jeho nákladů, byť toto rozhodnutí nemělo být odůvodněno s odkazem na ust. § 142 o.s.ř., ale ust. § 23 věty první z.ř.s., když ani odvolací soud, z důvodů níže rozvedených, neshledává podmínky pro aplikaci ust. § 23 věty druhé z.ř.s. Na tomto závěru nemůže nic změnit ani polemika odvolatelů s procesním postupem okresního soudu, který z důvodu, jež v napadeném rozsudku vysvětlil, ustanovil nezletilému dítěti opatrovníka a uložil mu podat žalobu o určení mateřství. Krajský soud se ztotožňuje se závěrem okresního soudu o tom, že není žádoucí, aby nezletilé dítě zůstávalo dlouhodobě bez vlastní identity, jména, státní příslušnosti, v nejistotě o tom, kdo jsou jeho rodiče a nacházelo se tedy v situaci jsoucí v rozporu s Úmluvou o právech dítěte. Postup okresního soudu popsaný stav odstranil a zabránil tak prodlužování této nežádoucí situace. Odvolací soud se současně nedomnívá, že by odvolatelé byli zcela bez viny na vzniku shora popsané situace, v níž se spolu s nezletilou ocitli. Předně je třeba si uvědomit, že byť oba ■■■■■ sice od počátku řízení, a to i před správními orgány tvrdili, že paní ■■■■■ ■■■■■ je ■■■■■ nezletilé, poskytli správním orgánům nedostatečnou součinnost k tomu, aby matriční úřad bez jakýchkoliv pochybností mohl mateřství paní ■■■■■ ■■■■■ považovat za prokázané. Přestože lze argumentaci odvolatelů přisvědčit v tom směru, že nepřímými důkazy bylo mateřství paní ■■■■■ ■■■■■ prokazováno, tak jakoukoliv další součinnost, kterou odvolatelé považovali ze svého pohledu za nepřiměřené obtěžování a šikanu, odmítali správním orgánům poskytnout a i v důsledku jejich jednání a chování správní orgán odmítal paní ■■■■■ ■■■■■ jako ■■■■■ nezletilé do rodného listu zapsat. Skutečnost, že stát umožňuje tzv. domácí porody a nenutí ■■■■■ k tomu, aby porod vždy a za všech okolností probíhal toliko ve zdravotnickém zařízení, pak s sebou pro takovéto rodičky

nese povinnost prokázat, že skutečně dítě porodily, jsou jeho [REDAKCE] a nelze se divit tomu a naopak je třeba považovat za zcela pochopitelné, že na tyto rodičky jsou kladeny o něco vyšší nároky, než na ženy, které dítě porodily ve státním či nestátním zdravotnickém zařízení. V dané věci byla situace komplikována i tou skutečností, že porodní asistentka, která byla přítomná porodu paní [REDAKCE] [REDAKCE], nebyla akreditovanou porodní asistentkou, odvolatelé odmítli prozradit její identitu, což ve spojení s dalšími skutečnostmi vedlo k pochybnostem správního orgánu ohledně mateřství paní [REDAKCE] [REDAKCE]. Odvolací soud je současně přesvědčen o tom, že při zachování jisté míry vstřícnosti, a to ze strany jak matričního úřadu, ale i rodičů nezletilé, nemuselo k tomuto řízení vůbec dojít, neboť je nepochybně i v zájmu rodičů nezletilé a nezletilé samotné, aby mateřství bylo určeno a zápis do rodného listu byl učiněn co nejdříve, a je i právem státu, aby věděl, kdo je [REDAKCE] dítěte, které se automaticky po svém narození stává poživitelem dávek sociálního a důchodového zabezpečení, stává se občanem státu, který poskytuje dítěti bezplatné školní vzdělání, bezplatnou zdravotní péči a další požitky, přičemž v této souvislosti nelze nutně požadavek správních orgánů na zvýšenou míru součinnosti chápat jako šikanózní a obtěžující přístup, ale jako legitimní snahu státu znát své občany a jejich rodinné poměry.

V napadeném výroku II proto odvolací soud rozsudek okresního soudu jako věcně správný potvrdil (§ 219 o.s.ř.).

S odvolacími výhradami směřujícími do výroku III napadeného rozsudku, a tedy povinnosti odvolatelů hradit náklady vzniklé v průběhu řízení České republiky spolu se soudním poplatkem se naopak odvolací soud ztotožňuje a v tomto směru považuje odvolání za důvodné. Okresní soud o povinnosti odvolatelů hradit náklady řízení rozhodl podle ust. § 148 odst. 1 o.s.ř. (aplikovatelného za použití § 1 odst. 2 z.ř.s.), když v zásadě dovodil, že odvolatelé jsou neúspěšnou stranou ve sporu, kteří by tedy podle uvedeného ustanovení zákona měli státu nahradit náklady řízení, které stát platil. Ze stejné úvahy pak okresní soud vycházel i při uložení povinnosti odvolatelům hradit soudní poplatek za řízení s odkazem na ust. § 2 odst. 3 zákona č. 549/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů (o soudních poplatcích). S tímto závěrem nelze souhlasit již jen proto, že odvolatelé nejsou neúspěšnou stranou sporu, navíc od počátku řízení, a to i v řízení před správními orgány navrhovali, aby paní [REDAKCE] [REDAKCE] byla zapsána jako [REDAKCE] nezletilé [REDAKCE] [REDAKCE]. Okresní soud tomuto návrhu, byť podaným za nezletilou [REDAKCE] opatrovníkem, vyhověl a podmínky pro aplikaci ust. § 148 o.s.ř., případně § 2 odst. 3 zákona o soudních poplatcích nejsou v dané věci naplněny. To bez ohledu na skutečnost, že odvolatelé se mýlí, pakliže v odvolání nesprávně směšují věcné osvobození od soudních poplatků uvedené v ust. § 11 odst. 1 zákona o soudních poplatcích a osobní osvobození od soudního poplatku uvedené v odst. 2 téhož ustanovení.

Napadený výrok III rozsudku okresního soudu tak odvolací soud změnil (§ 220 o.s.ř.) tak, že České republice se právo na náhradu nákladů řízení nepřiznává a povinnost hradit soudní poplatek ve výši 2.000,- Kč se [REDAKCE] [REDAKCE] a [REDAKCE] [REDAKCE] neukládá.

O nákladech odvolacího řízení rozhodl krajský soud podle ust. § 224 odst. 1 a § 142 odst. 2 o.s.ř. a žádnému z účastníků nepřiznal právo na jejich náhradu, neboť odvolatelé byli úspěšní v odvolacím řízení toliko částečně a nezletilé žádné náklady nevznikly.

P o u ě n í : Proti tomuto usnesení není odvolání ani dovolání přípustné.

V Pardubicích dne 30. září 2015

JUDr. Jaroslav Chmelík, Ph.D., v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:

■. ■■■ ■■■